

vykořisťovatele, který může za mravní úpadek společnosti, za radikalizaci mas. Moderní antisemitismus posledních dvou desetiletí 19. století vytvořil kulturní díla a instituce, doprofiloval stereotyp Žida – hybatele světovými dějinami a propojil antisemitismus s nacionalismem. Rasový nacistický antisemitismus, mající základ v polovině 19. století, vyústil za druhé světové války ve vraždu šesti milionů evropských židů (Židů). Projevy poválečného antisemitismu spatřuje Pavlát v šíření tzv. osvětivské lži, v komunistickém antisemitismu, vcholicím v 50. letech 20. století, v antisionismu, který nazývá – po mém soudu zcela oprávněně – protizraelský antisemitismus, a v postkomunistických antisemitických tendencích, za jejíž součást považuje i nedostatečnou reflexi antisemitismu v národních historiografiích. Přes název stati je její konec opatrně optimistický; demokratická občanská společnost znamená pro autora naději na potlačení projevů proti jinakosti. Pavlátův článek však naléhavě mezi řádky vyzdvihuje i to, že české historiografii dosud komparativní dějiny antisemitismu chybí. Poslední stať judaisty Alexandra Putíka, Leo Pavláta a Jiřího Fiedlera, znalce židovských památek, sledovala judaismus jako způsob života. Tradiční judaismus přitom dodnes dodržuje 270 micvot, osobitých náboženských předpisů, které mají být vykonávány s upřímností. Putík s Pavlátem se zaměřili na výklad bohoslužby a židovských tradic a zvyků spjatých s rodinou, protože pro judaismus je klíčová rytmizace času. Objasnili vznik a výstavu synagóg, zvláštnosti židovské modlitby, význam a místo židovských svátků v židovském (lunárním) kalendáři, význam a průběh šabaty, včetně zakázaných prací, právě tak jako zvyků spojených s narozením, dospělostí, manželstvím, úmrtím, židov-

ským domem a kuchyní, nikoliv ovšem proměny těchto obyčejů v souvislosti s modernizací. Fiedlerův přínos tkvěl ve vysvětlení umístění a podoby židovských hřbitovů, přičemž se autor dotknul i alarmujícího současného stavu „domů hrobů a věčnosti“ a vyzval žáky a studenty k jejich ochraně před vandalismem.

Na závěr tak můžeme konstatovat, že se žákům a především studentům dostává do rukou kvalitní učebnice, která jim otevírá možnost prvního seznámení se s jinakou židovskou kulturou.

Blanka Soukupová

Ženy a muži v datech. MPSV, ČSÚ, Praha 2003, XIII stran textu + 60 stran tabulek a grafů.

Útlá, nicméně konkrétními daty obsáhlá publikace, je kolektivním dílem pracovní skupiny zaměřené na problematiku gender statistiky, která vznikla ve spolupráci se švédskými odborníky v rámci projektu „Zlepšení veřejného institucionálního mechanismu pro aplikaci, prosazení a kontrolu rovného zacházení s muži a ženami“. Na projektu a posléze na publikaci se podíleli zástupkyně a zástupci Českého statistického úřadu, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva vnitra, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva pro místní rozvoj, Ústavu pro informace a vzdělávání a Ústavu zdravotnických informací a statistiky České republiky.

Aktuální publikace „Ženy a muži v datech“ soustředila pozornost na ukazatele vypovídající o současném postavení žen a mužů v České republice, přičemž v úvodní pasáži byl opětovně zdůrazněn již více než jedno století diskutovaný názor, že „rovnost mezi ženami a muži

je záležitostí lidských práv“ se současným aktuálním dodatkem, že tato rovnost je „zároveň předpokladem trvale udržitelného rozvoje, soustředěného na lidské zdroje.“

Nově vzniklý obor tzv. gender statistiky představuje podle autorů a autorek nástroj diagnostikující rozdíly mezi ženami a muži, přičemž gender analýza nejen ukazuje na tyto reálně existující nerovnosti, ale zároveň si klade otázky proč nerovnosti existují a jakým způsobem mohou být vyrovnávány. Gender analýza je tedy prvním krokem k formulování programu, který by měnil charakter rozvoje společnosti tak, „aby se podpořila rovnost mezi ženami a muži“. Taková analýza předpokládá sběr a oddělení dat a statistických informací podle pohlaví tak, aby bylo možno provádět komparativní gender analýzu.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že dobře prováděný gender mainstreaming (podpora rovnosti mezi ženami a muži ve všech aktivitách a na všech úrovních) vyžaduje nové strategické nástroje a také přizpůsobení již existujících, ke kterým patří i „nové posuzování statistických údajů a začlenění pohlaví jako rozlišuj-

cího znaku“. Všechny statistiky týkající se osob by tedy měly být primárně sledovány podle pohlaví, což vyžaduje úzkou a stálou spolupráci mezi uživateli a producenty statistik, protože jsou to právě uživatelé, kteří znají reálné problémy. A právě pro široký okruh uživatelů je určena tato publikace, která seznamuje veřejnost s vybranými základními daty. Jedná se o data vztahující se k problematice postavení žen a mužů, která má v současné době statistika k dispozici.

Prezentace statistických údajů je rozčleněna do osmi kapitol: 1. Obyvatelstvo, 2. Domácnosti, 3. Práce, 4. Vzdělávání, 5. Rozhodování, 6. Zdraví, 7. Kriminalita a 8. Sociální systém. Podle struktury charakterizovaných osmi částí následují tabulky a grafy, které přinášejí výběr statistických dat jednotlivých tematických oblastí.

Zpracování základních dat sledujících z různých pohledů problematiku postavení žen a mužů je přehledné, tabulky i grafy jsou pro uživatele srozumitelné a veškeré údaje jsou aktuální, autorkám a autorům publikace se podařilo zahrnout i data za rok 2002.

Miloslava Turková